

แนวทางการพัฒนางานช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพ
เด็กและเยาวชนในสังคมไทย

ผลงานลำดับที่ 1

ของ

นางวิสา เบ็ญจะมโน

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 9 ขช.
ด้านนโยบายและแผน (แรงงานและสวัสดิการสังคม)
ตำแหน่งเลขที่ 8

กรมประชาสงเคราะห์

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

712.05.6
777ม
2544

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

05652

แนวทางการพัฒนาช่วยเหลือ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
คำนำ.....	(3)
บทที่ 1	
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
มูลเหตุจูงใจในการศึกษา.....	8
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	8
ขอบเขตในการศึกษา.....	9
วิธีการศึกษา.....	9
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	10
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	10
ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา.....	12
บทที่ 2	
แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
บทที่ 3	
ผลการศึกษา.....	32
เด็กชายจนมาก.....	33
เด็กถูกทอดทิ้ง.....	35
เด็กกำพร้า.....	36
บุตรผู้ต้องโทษ.....	37
เด็กบุตรบุญธรรม.....	39
เด็กในสถานพินิจ.....	40
เด็กเร่ร่อน ขอบทาน.....	43
เด็กถูกกรรมกรก่อสร้าง.....	47

	เด็กถูกทำร้ายทารุณ.....	48
	เด็กถูกระงับทำทารุณทางเพศ.....	49
	เด็กที่ตกเป็นเหยื่อในธุรกิจบริการทางเพศ.....	51
	เด็กถูกค้าข้ามชาติ.....	56
	คนพิการ.....	58
	เด็กชนกลุ่มน้อยและเด็กในถิ่นทุรกันดาร.....	62
	เด็ก ไม่มีสัญชาติหรือไม่ปรากฏสัญชาติ.....	66
บทที่ 4	อภิปรายผล.....	77
	มาตรการทางกฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์.....	78
	สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวและส่งผลกระทบต่อเด็ก	83
	ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนางานช่วยเหลือและคุ้มครอง	86
	สวัสดิภาพเด็กและเยาวชน	
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....		(ก) - (ข)

1
19.08.2

เลขเรียกหนังสือ.....	1 437 4 2744
เลขทะเบียน.....	5652
วันที่.....	10.12.2545

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนางานช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในสังคมไทย เป็นการศึกษานี้เพื่อประมวลภาพองค์รวมของการดำเนินงานช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในสังคมไทย การประสานงานตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน ที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางดำเนินงานในระหว่างปี 2533 - 2543 อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กในสภาวะชวกล้ำยาก ที่พึงได้รับการปกป้องและคุ้มครองทั้งของภาครัฐและเอกชน

ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานให้การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน ในปัจจุบันยังเป็นการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า แบ่งส่วนการรับผิดชอบในแต่ละหน่วยงาน ในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการประสานงานในระบบองค์รวม ทั้งยังขาดการจัดสันตนาการและการมีส่วนร่วมของเด็กในชุมชนและสังคมที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของเด็กและเยาวชน รวมทั้งครอบครัวขาดความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร การวางแผนครอบครัว ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงในครอบครัว เช่น เกิดการทอดทิ้ง การละเมิดสิทธิและทำร้ายทารุณเด็กมากขึ้น มาตรการทางกฎหมายยังไม่ครอบคลุมและทันต่อเหตุการณ์ จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขตลอดจนเร่งรัดให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างจริงจัง รัฐและสังคมยังให้ความสำคัญน้อยกับเด็กด้อยโอกาสในด้านโอกาสทางการศึกษา อาชีพ การยอมรับ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กพิการ รวมทั้งองค์กรยังขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในเรื่องข้อมูลการประสานงานระบบการส่งต่อ การพัฒนาองค์ความรู้แก่บุคลากร ขาดการเตรียมความพร้อม ครอบครัวทดแทนก่อนการรับเด็กไว้ในความอุปการะของกรมประชาสงเคราะห์ ในส่วนของ ชนกลุ่มน้อยยังได้รับบริการไม่ทั่วถึง เนื่องจากสภาพปัญหาพื้นที่ ภาษา วัฒนธรรม ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่เน้นการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่ยั่งยืน และยังไม่ได้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ครอบครัวและชุมชน ตลอดจนความตระหนักของบุคคลในสังคมอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

1. พัฒนาระบบการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะในเรื่องของจำนวนเด็กที่แน่นอน ในส่วนที่พึงได้รับการช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพ
2. ส่งเสริมการทำงานระบบสหวิชาชีพในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน สนับสนุนให้สถาบันต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมป้องกัน และแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นบูรณาการ ทั้งในลักษณะเครือข่ายและการระดมทุนทางสังคม

3. ปรับปรุงระบบการทำงาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเด็ก และเน้นเด็กเป็นหลัก ในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ ควรมีการประยุกต์ศาสตร์ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ มาช่วยมากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาในทุกด้านตามมาตรฐานสากล

4. ในส่วนของกรมประชาสงเคราะห์ ควรมีการพัฒนาการดำเนินงานช่วยเหลือ และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนไทย โดยกำหนดคนโอบวอในภาพรวม พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดทำมาตรฐานในการดำเนินงาน และจัดทำตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งคู่มือในการปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมและขยายบริการช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสในท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาในระยะยาวต่อไป

คำนำ

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดจนการขยายตัวของประชากรเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสถาบันครอบครัวมากขึ้น อาทิ ปัญหาครอบครัวที่อพยพย้ายถิ่นฐาน ครอบครัวยากจน ครอบครัวแตกแยกหย่าร้าง การตั้งครรภ์นอกสมรส ฯลฯ จากปรากฏการณ์ดังกล่าวย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะส่งผลกระทบต่อเด็กที่อยู่ในครอบครัว ซึ่งมีปัญหาที่ปรากฏเด่นชัด ได้แก่ เด็กประพฤติดนไม่สมควรแก่วัย เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กถูกละเมิดสิทธิ เด็กถูกกระทำทารุณกรรม เด็กติดเชื้อ HIV เป็นต้น ทั้งนี้การให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และทุกภาคส่วนของสังคม อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เจริญเติบโตได้อย่างมีคุณภาพ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนางานช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในสังคมไทย ครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงปัญหา ข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาเด็ก การช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และแนวทางในการดำเนินงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพิจารณาและปฏิบัติตามขอบเขตความรับผิดชอบ รวมถึงการประสานความร่วมมือ การสร้างเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือขององค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก

ในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้บริหารระดับสูง นักวิชาการ คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูล และให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน รวมถึงให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา โดยเฉพาะนางสาวสมถวิล เมืองพระ และนางสาวกุลจิรา โคมใสว ที่มีส่วนร่วมทำให้การจัดทำเอกสารงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี อย่างไรก็ตามในการศึกษาอาจมีข้อบกพร่องบางประการ เพราะข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและการช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในภาพขององค์กรรวมยังมีอยู่ไม่มากนัก แต่ทั้งนี้ผู้ศึกษาก็ยังคงคาดหวังว่าผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนได้ตามต้องการ

วิสา เบ็ญจมนโน

1 ตุลาคม 2544